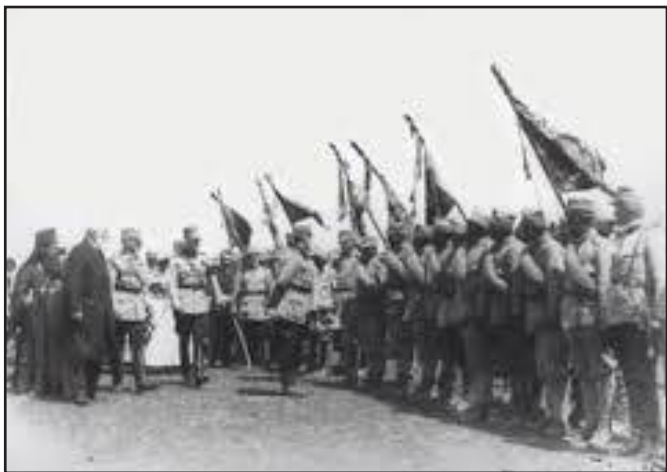

†Dr. EMILIAN LOVIȘTEANUL

Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului

MONAHISMUL CREȘTIN DIN MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Trecerea în revistă a trupelor (<http://fototecaortodoxiei.ro/497>)

Neutralitatea României timp de doi ani, intrarea țării noastre în război la 14-15 august 1916, pierderea de importante teritorii în primele luni de război și retragerea autorităților statului în Moldova, transportarea Tezaurului la Moscova, iar în cele din urmă realizarea Marii Uniri sunt momentele principale ale anilor 1914-1919. Se împlinesc așadar, anul acesta, 2016, o sută de ani de la intrarea României în Primul Război Mondial.

Acțiunile întreprinse de conducerea și Armata Română în Primul Război Mondial au fost susținute de Biserica Ortodoxă Română Autocefală, fiind o necesitate istorică a evoluției sociale. De aceea, în câteva rânduri voi prezenta implicarea mănăstirilor și monahilor în sprijinul Armatei Române pe parcursul desfășurării primei conflagrații mondiale.

Ierarhii, clericii și monahii Bisericii noastre au acționat conform intereselor poporului român implicându-se în realizarea obiectivelor dorite.

Arhiepiscopia Iașilor, păstorită la acea vreme de mitropolitul Pimen Georgescu al Moldovei și Sucevei, a fost implicată în mod direct prin slujitorii săi în tot timpul desfășurării Războiului de Reîntregire a Neamului (1916-1919).

În preajma Primului Război Mondial, Mitropolia Moldovei, păstorită de mitropolitul Pimen (1909-1934), avea în componență: Arhiepiscopia Iașilor, Episcopia Romanului, Episcopia Hușilor și Episcopia Dunării de Jos. Arhiepiscopia Iașilor avea șapte-opt protopopiate și 286 de parohii.

Om al vremurilor, mitropolitul Pimen Georgescu, anticipând ce avea să urmeze, și-a pregătit „ostașii”, preoții, monahii și monahiile din Eparhie pentru a da o mână de ajutor poporului în caz de nevoie.

Și a fost nevoie atât în Războiul Balcanic, cât și în Primul Război Mondial.

Declanșându-se Primul Război Mondial în vara anului 1914, mitropolitul Pimen s-a îngrijit din nou așa cum o făcuse înaintea Războiului Balcanic (1913), de pregătirea medicală necesară monahilor din Mitropolia Moldovei, în vederea eventualei intrări în război a țării noastre.

Pregătirea călugărilor și călugărițelor a constat în cursuri speciale de infirmerie pentru ajutorarea soldaților răniți în caz de război sau a asistării medicale a populației în vremuri de pace.

În acest sens, Mitropolitul a trimis o circulară la toate mănăstirile din Eparhie, explicându-le monahilor importanța și necesitatea pregătirii și a serviciilor pe care monahismul trebuie să le aducă poporului și Armatei Române.

Pe de altă parte, printr-o telegramă-circulară (nr. 2739 din 19 august 1916) adresată Mănăstirii Neamț și altor opt mănăstiri, mitropolitul îndemna „ca în toate nopțile să se facă priveghere cu rugăciuni pentru izbânda armatei noastre în război”¹.

Astfel, un număr de aproximativ 90 de călugări și frați au fost cazați la Mănăstirea Cetățuia lângă Iași și au urmat cursurile pregătitoare de infirmieri în două serii, timp de șase luni la cele două spitale militare (dintre care unul era instalat la Frumoasa), finalizându-se cu un examen în fața comisiei de specialiști.

După intrarea României în război (la 15 august 1916), mitropolitul Pimen a dat o nouă circulară prin care înștiința toate mănăstirile din Moldova de începerea războiului și necesitatea mobilizării.

Arhimandritul Teoctist Stupcanu, slujitor la Catedrala mitropolitană din Iași și profesor de muzică la Seminarul teologic „Veniamin Costachi”, a fost numit responsabil al grupului de călugări mobilizați în război, cu funcția de șef al misiunii călugărilor infirmieri și brancardieri.

La 18 august 1916, au plecat de la Iași spre București aproape 100 de călugări „pregătiți sufletește și trupește”, care au fost încartiruiți la Internatul Teologic sub direcția preotului Constantin Nazarie, Protopop al preoților de armată. Aici au îngrijit aproape o lună răniții aduși de pe frontul de luptă din regiunea Turtucaia.

Echipa de călugărițe infirmiere ce fuseseră instruite la *Institutul Surorilor de Caritate „Regina Elisabeta”* (și care a fost solicitată să meargă la București), era condusă de maica Ana Genovici de la Mănăstirea Agapia.

După ce Societatea „Crucea Roșie” a organizat cinci spitale mobile, călugări infirmieri au fost repartizați, câte o grupă, la fiecare spital, după cum urmează:

1. La spitalul mobil nr. 1 condus de Dl. dr. Tatușescu (care a funcționat la București, Tândărei, Vaslui), au fost repartizați

11 călugări infirmieri plus un preot confesor și au fost îngrijiți peste 10.000 de răniți și bolnavi;

2. La spitalul mobil nr. 2 (București, Fetești, Tecuci, Dorohoi): 11 călugări; un preot confesor; 11.000 de răniți și bolnavi;

3. La spitalul mobil nr. 3 (București, Galați): 10 călugări infirmieri; un preot confesor; 12.000 de răniți și bolnavi;

4. La spitalul mobil nr. 4 (București, Tg. Jiu, Tg. Bujor): 10 călugări infirmieri, un preot confesor; peste 10.000 de răniți și bolnavi;

5. La spitalul mobil nr. 5 (București, Adjud, Huși, Ruginoasa): 11 călugări infirmieri; un preot confesor; peste 20.000 de răniți și bolnavi2.

Monahii și monahiile cu pregătire medicală rămași în mănăstiri au fost detașați la spitalele regionale sau au lucrat la spitalele înființate în mănăstiri.

Într-o primă fază, mănăstirile Moldovei au fost locuri de adăpost pentru refugiații români din Muntenia, Transilvania și Bucovina.

În timpul războiului, la mănăstirile Văratec, Agapia, Neamț, Secu, Râșca, Bistrița, Cetățuia, Agafton și Vorona s-au înființat spitale unde au fost îngrijiți și tratați ostașii români răniți, invalizi și bolnavi3.

Responsabil cu privire la buna desfășurare a activității călugărilor și călugărițelor infirmiere din spitalele regionale a fost desemnat arhimandritul Teofan Ionescu, Exarhul Mănăstirilor.

Spre finalul războiului și după încheierea lui, la unele mănăstiri s-au creat orfelinate pentru copiii orfani de război. Aceste mănăstiri au fost vizitate de mitropolitul Pimen, de Regele Ferdinand și Regina Maria (care s-a implicat foarte mult în asistența medicală), de generalul Berthelot și de alți ofițeri superiori din armatele aliate4.

Spitalul mănăstiresc pentru ostași români răniți cu cel mai mare număr de locuri (600 locuri) s-a înființat la Mănăstirea Văratec. Pentru a se crea mai multe locuri infirmilor, au fost mutate maicile de la Văratec la Mănăstirea Agapia.

La Agapia, a fost creat un atelier în care erau țesute stoffe și se confecționau pansamente, bandaje necesare infirmierilor. Tot de la Agapia s-au dat spitalului de la Văratec: plăpumi (10), perne (118), cearceafuri (100), prosoape (124), ciorapi de lână (204 perechi).

La 1 septembrie 1917, în cadrul acestei mănăstiri a fost înființat un orfelinat cu o capacitate de peste 400 de locuri.

Spitalul de la Mănăstirea Neamț, cu 200 de paturi, a ajutat

La căpătâiul unui erou (<http://fototecaortodoxiei.ro/497>)

Slujbă de pomenire pentru cei căzuți în timpul Războiului de Reîntregire a Țării (<http://fototecaortodoxiei.ro/497>)

din plin la tratarea răniților (în martie 1917 erau internați 145 de infirmi), și la găzduirea Armatei Române (batalionul Vânători de Munte). Stareț al acestei mănăstiri era arhimandritul Meletie Nicuță, care a sprijinit organizarea asistenței medicale și spirituale în mănăstire.

Un alt spital, cu o capacitate mai mică (80-100 de locuri), a luat ființă la Mănăstirea Secu, condus de starețul Ilarion Bălăiță.

Mănăstirea de maici de la Agafton a dat multe călugărițe în serviciul medical al „Crucii Roșii”, iar în cadrul ei a fost organizat un atelier pentru pansamente și haine folosite de ostașilor combatanți. Societatea „Mama Răniților” a livrat pânză acestui atelier, din care s-au confecționat 300 de cămăși și 300 de pantaloni.

Din Mănăstirea Vorona au fost înrolați mai mulți călugări la „Crucea Roșie”, iar în incinta ei și-au găsit adăpost peste 60 de români refugiați. Soldații ruși au provocat multe stricăciuni acestei mănăstiri.

Tot în nordul Moldovei, o altă mănăstire, Gorovei, a trecut prin fiorii războiului, aici fiind deportați 200 de prizonieri unguri, care au produs multă dezordine. Alături de unguri, și Armata Rusă, în retragerea ei, a făcut multe pagube mănăstirii5.

Spitale de război mai mici au fost organizare și la Mănăstirile Râșca (33 răniți) și Slatina.

Mănăstirea Bistrița de lângă Piatra Neamț a deschis un spital la începutul războiului, după care Societatea „Crucea Roșie” l-a cedat Spitalului rus de boli infecțioase. Revenind administrației românești, spitalul a adăpostit ostași răniți pe fronturile de luptă.

În Iași, la Mănăstirea Galata, și-a desfășurat activitatea Spitalul nr. 7 de boli contagioase.

Cea mai substanțială contribuție a adus-o Mănăstirea Cetățuia, unde s-au organizat mai multe acțiuni de binefacere pentru armata și poporul român. Aici a funcționat Spitalul de convalescenți „Regina Maria”, înființat la 20 aprilie 1917 și în care au fost tratate aproximativ 700 de persoane.

Mănăstirea Frumoasa a adăpostit români refugiați din Muntenia și Dobrogea, tot aici funcționând și o infirmerie de ochi, iar pe terenul ei s-au construit barăci pentru trupele militare și a fost găzduit Regimentul 2 Grăniceri.

În clădirile Mănăstirii Golia exista un centru pentru invalizi și un spital6.

Timp de doi ani, cât a ținut campania de război, o parte

din călugări (din cei plecați la București pentru spitalele de campanie) s-au îmbolnăvit și au fost înlocuiți cu alții, mulți dintre ei murind la datorie; s-au perindat astfel prin spitalele „Cruții Roșii” peste 120 de călugări.

Dorința mitropolitului Pimen a fost ca monahismul ortodox român să-și facă datoria față de țară și neam în vreme de război, dorință pe deplin împlinită.

După demobilizare, mitropolitul Pimen le-a mulțumit călugărilor pentru jertfa depusă și ca răsplată, pe unii i-a hirotonit, iar altora le-a conferit ranguri și distincții bisericești.

Șeful misiunii călugărilor, Arhimandritul Teoctist Stupcanu a primit pentru buna coordonare a monahilor ordinul „Crucea Regina Maria”, prin Înaltul Decret Regal nr. 521 din anul 1918.

Distincții de la Societatea „Crucea Roșie” au mai primit monahii: David Bidașcu, Dionisie Sângiorzan, Rafail Diaconu, Mina Prodan, Gherontie Visarion, Varlam Popescu (nr. 2594/919), ieromonahul Gorgonie Mocanu, ierodiaconul Antipa David, monahii Vasile Teodorescu, Cristofor Popa (nr. 164/1920), Filaret Buliga (nr. 630, 1918).

De asemenea, mai multe maici (Leontina Zoimir, Evlampia Borș, Evlampia Porcuțeanu, Eufrosina Russu, Ana Mătăsariu, Olimpiada Lenciuc, Elpidia Samson, Magdalena

Goleșin, Evghenia Dumbravă) din mănăstirile eparhiei Iașilor au primit prin „Crucea Roșie” brevete prin care Regele Ferdinand le-a decorat cu ordinul „Crucea Regina Maria” cl. II7.

Chiar dacă era stare de război, Dumnezeu nu și-a întors fața de la poporul său. A îngăduit să sufere, ca apoi să se poată bucura de libertate, unitate și credință.

Bunătatea și solidaritatea românească au fost din nou la înălțime în acele vremuri grele. De altfel, pe lângă sprijinul oferit Armatei Române de mănăstiri și monahi, și locuitorii din satele românești au găzduit și întreținut numeroși soldați români, aflați în trecere sau staționare pe frontul de luptă.

Biserica și Armata Română au conlucrat și pentru a atenua suferințele produse de război.

CHRISTIAN MONACHISM IN MOLDAVIA METROPOLITAN CHURCH AND THE FIRST WORLD WAR

During the First World War the Romanian Army's actions were sustained by the Romanian Orthodox Church. The article presents the implication of the monasteries and priests, respectively the support offered by Moldavia Metropolitan Church.

Keywords: First World War, Moldavia Metropolitan Church, Romanian Orthodox Church, monastery, monk

NOTE

1 Arhiva Mitropoliei Moldovei și Bucovinei (în continuare A.M.M.B.), dosar nr. crt. 81/1916 „Războiul pentru întregirea Neamului”, vol. I.

2 Arhimandrit Teoctist Stupcanu, *Activitatea călugărilor din Eparhia Moldovei în timpul Războiului*, în „Viața Monahală”, Anul I, nr. 11-12, februarie 1934, pp. 317-321; vezi și Preotul Grigore N. Popescu, *Preoțimea Română și întregirea Neamului*, 1940, pp. 71-89.

3 Pimen, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, *Amintiri din Marele Război*, 1923, p. 69.

4 Ibidem, p. 70.

5 A.M.M.B., dosar nr. crt. 81, vol. III și IV, 1917.

6 Ibidem, vol. VIII, 1918.

7 Ibidem, vezi și Pr. Scarlat Porcescu, *Contribuții aduse de slujitori bisericești din Arhiepiscopia Iașilor, în anii 1916-1918, pentru făurirea Statului Național Unitar Român*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, Anul LIV, nr. 9-12, sept.-dec., 1978, p. 708; de adăugat faptul că articolul fiind scris în perioada comunistă, autorul nu a specificat că monahii au primit distincțiile din partea Casei Regale Române prin „Crucea Roșie”, așa cum se specifică în documentele aflate în A.M.M.B.